

Oponentský posudek na diplomovou práci

Bc. Hany Zubrové

na téma

Problémy překladu nizozemské zahradnické terminologie do češtiny.

ÚGS, Oddělení nederlandistiky, Praha 2012, 106 str., přílohy.

Tento posudek se týká přepracované verze diplomové práce, jejíž původní verzi měla oponentka k dispozici.

Dotknu se pouze některých vybraných bodů:

1. Anglický abstrakt je po formulační, gramatické a lexikální stránce nutno opravit.
2. K názvu 4. bodu obsahu práce bych dodala "... při práci s terminologií".
3. Předložená práce se dotýká totiž několika možných analýz různých textů, i když její titul, "Problémy překladu nizozemské zahradnické terminologie do češtiny", vzbuzuje očekávání, že se budeme pohybovat hlouběji v oblasti odborného názvosloví, terminografie, její stratifikace a aplikace při překladu, jakož i v oblasti kontrastivní analýzy botanických názvů a jejich slovtvorby s potřebným metajazykovým aparátem. Skutečnost je taková, že sice vychází ze základní literatury o terminologii (pramen Poštolková/Roudný/Tejnor má dnes samozřejmě zakladatelskou hodnotu, je nezpochybnitelný), ale autorka nebere v úvahu současný stav elektronické terminografie jako např. databanky, dvou- i vícejazyčné elektronické glosáře., které by jí pomohly při zvažování překladu. Odborný metajazyk je minimalistický (chybí např. specifika a stratifikace botanické terminologie, v textu jsou promíchány termíny, polotermíny, žargonismy atd.).
4. Autorka v úvodu charakterizuje jako cíl práce nejen "analyzovat různé druhy textů z oblasti zahradnictví z translátologického hlediska a vysledovat některé problematické jevy vznikající při překladu a recepci těchto textů". Navíc si klade za cíl rozbor některých překladatelských problémů v oblasti odborné a populárně naučné literatury. Hlavní problém je v tom, že práce se snaží vyhovět kritickým připomínkám oponentského posudku na první verzi práce. Jeho autorem je lingvista, který není zvyklý na translátologické vidění textu, jež připadá lingvistovi na první pohled málo exaktní, a tak se autorka pokouší pro svou záchranu rozšířit translátologický pohled o rozbor lingvistický. Tím si klade nesnadný cíl, protože jí chybí teoretická průprava a praktický trénink, a tak ten nově zabudovaný pohled přichází logicky zkrátka: Autorka aplikuje parametry textové lingvistiky způsobem, který prozrazuje, že neprošla kurzem textové lingvistiky (dále TL), ale čerpala pouze povrchně z jediného - prý německého (Beaugrand není Němec – Dressler ano) elektronického zdroje online v angličtině. Ten sice obsahuje základní informace k TL, ale nenahradí zkušenost se zevrubnou textovou analýzou - spolehlivým zdrojem empirických dat, s nimiž lze pak dále pracovat. Dnešní německá textová lingvistika stagnuje a setkáváme se proto v poslední době s trendem analyzovat jednotlivé texty z hlediska stylistického/TL a jazykového, tedy i lexikálního a syntaktického. Jinými slovy: Pohled textové lingvistiky je možno rozumně integrovat do stylistiky (tak činí např. Eroms 2008 , 41-55, Fix ve svých mnoha pracích). Pro autorku by bylo daleko vhodnější věnovat se zevrubné stylistické analýze textu (pokud chce vycházet z německé tradice, tak např. Ulla Fix et al. ³2003 podává dost podrobný návod analýzy, Klaus

Brinker ⁷2010). Tvrdí-li např. autorka práce, že je v nějakém textu zaručena koheze, tak je to jen tvrzení, nepodává empirický důkaz o členění textu, jeho tektoniky, ale i prokázané kohezi a koherenci na konkrétních jazykových prostředcích, anebo jen velmi výběrově. To přece bylo možno aplikovat při analýzách dále uváděných textových druhů.¹

5. Dále autorka jmenuje podniknutý "experiment" se strojovým (automatickým) překladem: Vybrat si překladač Google je pohodlné řešení a otázkou pár sekund. Společnost Google neskrývá, že má před sebou ještě dlouhou cestu, než dospěje k přesvědčivým výsledkům. Ty jsou v případě náročnějšího textu dobré v tom lepším případě jen pro hrubou orientaci, ale jejich forma připomíná často spíše kabaretní číslo. Proč se autorka krátce nezmínila třeba o tom, že dnes máme celou řadu solidních komerčních softwarových programů (nota bene dostupných i ve zkušební verzi), které jsou daleko kvalitnější a práce s nimi vede k výborným výsledkům, pokud s nimi zachází zaučený překladatel? I proto se dnešní výuka odborného překladatelství neobejde bez programů jako Trados, Across, Logoport, Transit a dalších. Absolvovala jsem dvě instruktáže (Trados a Transit) a měla možnost vidět výsledky. Vycházet z naivního laického pohledu (*strojový překlad nahradí lidského překladatele*) v kontextu diplomové práce sice lze, ale je nutné doplnit také fundovanější informace.
6. Drobnější připomínky jsem vyznačila do recenzního výtisku práce. Zmíním jich jen pár pro ilustraci: Kapitola Analýza pragmatického textu na str. 61: Formulace "V nizozemském textu nenacházíme vážnější nedostatky" – co je tedy přesně malý nedostatek? Dále: " Český text však příliš kohezní není " (Kde je důkaz? Toto je pouze Váš dojem.) Dále: "Hned v první větě narážíme na nepřirozenou infinitivní vazbu *se mohou sázet*" (?) Jakou má tato formulace stylistickou platnost a co logicky implikuje? Chybí návrh, jak zformulovat jinak. Co znamená kategorie *nepřirozený*? Co máte přesně na mysli? Podle mého soudu jde jednoduše o nedbalý a nekorigovaný selektivní překlad, který psal někdo narychlo a nikdo nepromýšlel,

¹ Uvádím heslovitě upravené instrukce pro analýzu textu dle Prof. Dr. Jany Hoffmannové, DrSc. (kurs pro germanisty, leden 2013), tak jak je trénuje s našimi studenty při detekci koheze a koherence: **Koherence, koheze**. Reference (poukazy k „předmětům řeči“; jejich identifikace), Reference individuální (určitá; neurčitá), generická, druhová (*mléko je zdravé*). Odkazování exoforické (mimo text), endoforické (v rámci textu). Principy opakování a nahrazování (synonymem, antonymem, hyperonymem, hyponymem; zájmeny, zájmennými příslovci; obecnými substantivy). Identita vs. různost předmětů řeči: - identifikace (koreference, opakování, synonyma...) , alterace (antonyma; *skinheadi – Romové; ještě jeden, ten druhý*). M.A.K. Halliday – R. Hasan: *Cohesion in English* (1976) . Koreference (referenční koheze): jednotka zastupovaná i zastupující (antecedent – postcedent) poukazují , témuž předmětu řeči, Anafora, anaforické navazování, Katafora, kataforické navazování, Navazování kontaktní – distantní, Srovnávací (komparativní) reference, Elipsa, Substituce, Konjunkce, spojková koheze: explicitní signalizace vztahů pomocí konektorů (spojky, částice, textové orientátory, metařečové komentáře...), Lexikální koheze: reiterace („opakování“ v různých podobách): opakování: *Byl jednou jeden král. (Ten) král...*, synonyma: *V garáži stálo auto. Byl to silný vůz*. hyperonyma, hyponyma, kohyponyma: *zelenina – mrkev, celer...* třída – podtřída: *lidé – ženy, muži...*, metonymie: *auto bylo v dobrém stavu, jen brzdy bylo třeba opravit*, antonyma: *mladí lidé – staří, první – poslední*, zobec. výraz: *otázka, problém, věc, záležitost, příčina, důvod, cíl, příklad...* (odkaz i k celým částem textu, anaforicky i kataforicky: *Rád bych vám položil otázku... - Vaši otázku prostě nechápu*. Kolokace (sémantická spřízněnost, souvislost v širším smyslu, častý souvýskyt): vyvozování souvislostí je umožněno společnými znalostmi různých situací). Implicitní prostředky koherence: identita gramatických kategorií, kongruence.

nezkorigoval, viz i ty zmíněné "drobné chyby". Takových textů je mnoho: Firmy stále nepřikládají úpravě jazykové stránky patřičný význam.

7. Na stejné straně: Pojem koherence je – jako ostatní odborné termíny z TL - chápán opět dost zploštěle. K obhajobě si připravte si poctivý výklad koherence a koheze a demonstруйте solidní analýzu jednoho z textů . Připravte se písemně.
8. K názvům rostlin a jejich motivaci: Které typy motivace známe? Proč neanalyzujete celý název (Snědek chocholičnatý)? Je "snědek" motivované slovo?
9. Je výraz *lentegevoel – jarní atmosféra* termín? (str. 29)
10. Ad styl práce: Ad faux-amis na str. 32: Metajazyk: "v našem prostředí by zněl tento výraz nepřirozeně". Je to translatická argumentace na základě teorie o typech ekvivalence, nebo laický výrok? Lasagnebeplantning – metajazykový komentář neodpovídá vyžadovanému vědeckému stylu diplomové práce. Komentář k *plantenlijst* je opravdu vhodný pro laika a jaksi pro pobavení, výrazy "to zní logicky" sem nepatří.
11. Str. 32n.: Autorka nezná druhý význam slova "buket" ? Srov. např. doklad *V ruce držel buket růží*. V dnešní němčině: 1. (gehoben) größerer, gebundener [Blumen]strauß für besondere Anlässe , 2. Duft des Weines. (DUW online, www.duden.de). Proč se komentuje výraz *elixír života*? Pro který z analyzovaných textů je typický? Proč nepostupujete při reflexi ostatních překladů přes angličtinu a němčinu?
12. Proč nedělíte literaturu na vědeckou (translatickou, lingvistickou) a tu odbornou k Vašemu odbornému tématu?

Závěr: Vcelku lze konstatovat, že ve srovnání s původní první verzí práce je v nové verzi stále dost míst, která je nutno hodnotit kriticky jak po stránce obsahové, tak formulační. Práce sice obsahuje užitečný glosář, za nímž se skrývá dost práce, byla obohacena o pokus zmocnit se látky i z hlediska lingvistického, ale jen s částečným úspěchem. Přesto práci doporučuji k obhajobě. Její výsledek bude záležet na kvalitě autorčiny argumentace a přípravy, jejíž body jsem v posudku explicitně naznačila.